

Topikaliserings restriktioner: ett diakront perspektiv

David Håkansson
Växjö universitet

Satsens initialfält kan i modern svenska innehålla olika typer av led. Westmans (1974) bruksprosaundersökning visade dock att subjekt och adverbial är de dominerande satsleden i huvudsatsens fundament. Senare undersökningar av andra material har i stor utsträckning bekräftat hennes resultat även om redan små avvikelser har tillskrivits stor stilistisk betydelse.

Även i tidigare skeden av svenskans historia dominerar subjekt och adverbial som fundament, men proportionerna är, som Wollin (1983:74) framhåller, ”andra och starkt växlande”. Generellt gäller att subjektsfundament har en mindre dominerande ställning i fornsvenska än i modern svenska. Istället är andelen adverbial som fundament högre (se t.ex. Tisell 1975, Platzack 1980, Wollin 1983, Johnson 1998).

Fundamentets innehåll verkar således ha förändrats över tid i svenskan i riktning mot en minskad variation. Frågan om varför denna förändring har skett har dock i hög utsträckning lämnats obesvarad av den tidigare forskningen, vilket t.ex. Bohnacker & Rosén (2007:53) framhåller: ”The reasons behind the diachronic change towards predominant SVX and less variation in the prefield in Swedish remain unclear.”

I mitt föredrag kommer jag att diskutera frågan om förändrade funktioner och restriktioner för topikaliserade led i svenskan mot bakgrund av en diakron undersökning av 12 fornsvenska texter. Jag kommer att argumentera för att utvecklingen mot en mindre begränsad variation i fundamentet kan föras tillbaka på en mer reglerad ledföljd i satsens mittfält.

Referenser

- Bohnacker, Ute & Christina Rosén. 2007. How to start a V2 declarative clause: Transfer of syntax vs. information structure in L2 German. I: Merete Anderssen and Marit Westergaard (eds.): Papers from the Language Acquisition Workshop, SCL 2006. *Nordlyd* 34.3: 29–56.
- Johnson, Rakel. 1998. *De svenska medeltidsbrevens form, funktion och tillkomstsituation*. (Meddelanden från Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet 21.) Göteborg: Göteborgs universitet.
- Platzack, Christer. 1980. *Meningsbyggnaden i några fornsvenska prosakrönikor*. (Lundastudier i nordisk språkvetenskap D 13.) Lund: Institutionen för nordiska språk.
- Tisell, Carin. 1975. *Syntaktiska studier i Bonaventuras betraktelser över Kristi liv. Ett bidrag till kännedomen om språket i yngre fornsvensk religiös litteratur*. (Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New Series. 11.) Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Westman, Margareta. 1974. *Bruksprosa. En funktionell stilanalys med kvantitativ metod*. Lund: Liber läromedel.
- Wollin, Lars. 1983. *Svensk latinöversättning. II, Förlagan och produkten*. (Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 35.) Lund: Walter Ekstrand.